

FOLKETINGETS EU-OPLYSNING

Christiansborg
1240 København K
telefon 3337 3337
euopl@ft.dk
www.eu.dk

NR. 20

DECEMBER 2015

HVAD ER EN TRAKTAT?

En traktat er en juridisk bindende aftale mellem to eller flere lande. EU-traktaterne lægger rammerne for EU-samarbejdet og indeholder de bestemmelser, der udgør grundlaget for al EU-lovgivning.

TRAKTATEN OG DE DANSKE FORBEHOLD

Lissabontraktaten udvider betydningen af det danske retsforbehold, da den ændrer i EU's samarbejde om politi- og strafferet, så området nu er omfattet af forbeholdet. Desuden indfører traktaten en mulighed for, at Danmark kan omdanne retsforbeholdet til en tilvalgsordning. For de øvrige forbehold medfører traktaten alene nogle få tekniske tilpasninger.

KRISEN HAR FØRT TIL EN ÆNDRING AF TRAKTATEN

På grund af den økonomiske krise er der tilføjet en ny bestemmelse til traktaten i 2012. Bestemmelsen gør det muligt at etablere en fast støttefond for gældsplagede eurolande. I bestemmelsen står der bl.a.:

"De medlemsstater, der har euroen som valuta, kan etablere en stabilitetsmekanisme, der skal aktiveres, hvis det er strengt nødvendigt for at sikre stabiliteten i euroområdet som helhed."

Lissabontraktaten – kort fortalt

EU's seneste traktat – Lissabontraktaten – trådte i kraft den 1. december 2009 og medførte store ændringer af EU-systemet.

Lissabontraktaten handler først og fremmest om at justere EU's opbygning og beslutningsprocesser, så begge dele passer til et EU med mange medlemslande. Sidste gang, EU's traktater blev ændret, var i 2003. Dengang havde EU blot 15 medlemslande. I dag består EU af 28 medlemslande, og der kommer flere til.

EU-landenes stats- og regeringschefer har fremhævet, at Lissabontraktaten især har følgende formål:

1 at gøre det lettere at træffe beslutninger i et EU med mange medlemslande

EU's beslutningsprocedurer er ændret, så EU-lovgivning som udgangspunkt vedtages med flertal i stedet for enstemmighed, der jo kræver, at alle lande bliver enige.

2 at gøre EU mere åbent og demokratisk

Europa-Parlamentet har fået mere medbestemmelse, og de nationale parlamenter har fået en ny formel rolle, når der skal vedtages EU-lovgivning. De skal overvåge, om nærhedsprincippet er overholdt i Kommissionens lovgivningsforslag. Herudover er der indført det såkaldte borgerinitiativ, hvor 1 million europæiske borgere fra min. 7 EU-lande kan opfordre Kommissionen til at fremsætte et lovforslag.

3 at gøre EU bedre til at tackle globale udfordringer

EU har fået en fast formand for Rådet for Udenrigsanliggender, som også leder EU's

udenrigstjeneste, og som samtidig er næstformand i Kommissionen. Denne person omtales ofte som EU's udenrigsminister.

Hvordan blev traktaten til?

Lissabontraktaten er resultatet af en kompliceret proces, som begyndte i 2001. Her besluttede EU's stats- og regeringschefer, at der var behov for en grundig diskussion af EU's fremtid, og de sammensatte derfor en forsamling af politikere fra hele Europa, som skulle diskutere EU's fremtid – Det Europæiske Konvent. EU's stats- og regeringschefer vedtog med udgangspunkt i dette konvents arbejde den såkaldte forfatningstraktat.

Forfatningstraktaten blev dog forkastet i 2005 ved folkeafstemninger i Frankrig og Nederlandene. Derfor måtte EU tage en tænkepause. Efter tænkepausen kunne de europæiske stats- og regeringschefer i 2007 præsentere Lissabontraktaten. I første omgang blev også denne traktat forkastet, denne gang i Irland. Irland blev dog givet en række garantier af de øvrige medlemslande, bl.a. omkring Irlands kontrol over en række politiske spørgsmål, og ved den efterfølgende afstemning blev traktaten vedtaget i Irland. Lissabontraktaten kunne derfor træde i kraft i 2009.

På bagsiden finder du en oversigt over nogle af Lissabon-traktatens væsentlige ændringer af EU-samarbejdet.

Mere information – www.eu.dk

Du kan læse meget mere om, hvordan EU fungerer, på EU-Oplysningens hjemmeside.

Oversigt over ændringer i Lissabontraktaten

HVOR?

HVORDAN?

EU OG INSTITUTIONERNE

EU's juridiske status	EU har fået status af juridisk person. Det vil bl.a. sige, at EU som sådan kan tilslutte sig internationale aftaler, f.eks. den europæiske menneskerettighedskonvention.
Europa-Parlamentet	Ifølge Lissabontraktaten består Europa-Parlamentet af højst 750 medlemmer plus en formand (751). Danmark har 13 medlemmer af Europa-Parlamentet.
Europa-Kommissionen	Oprindeligt var det meningen, at antallet af kommissærer i 2014 skulle sættes ned til to tredjedele af antallet af EU-lande i stedet for, at der er én kommissær pr. medlemsland. Efter Irland stemte nej til Lissabontraktaten i 2008, forhandlede medlemslandene sig dog frem til at beholde den nuværende ordning, så der fremover stadig vil være én kommissær pr. medlemsland.
Ministerrådet (Rådet)	Lissabontraktaten har ændret i ordningen om medlemslandenes roterende halvårige formandskab for Rådet. Der gives nu mulighed for at lave "gruppeformandskaber" med tre lande. Traktaten har indført en fast formand for Rådet for Udenrigsanliggender, som også er chef for EU's udenrigstjeneste og næstformand i Kommissionen. Det vil sige, at medlemslandenes roterende formandskab ikke længere dækker dette område. Traktaten har også indført en fast formand for de lande, der har indført euroen (euro-gruppen).
Det Europæiske Råd	Traktaten har indført en fast formand, som sidder i 2½ år med mulighed for forlængelse med endnu 2½ år. Formanden kaldes sommetider for EU's præsident.

BESLUTNINGSPROCEDURER

Den almindelige beslutningsprocedure	Europa-Parlamentet har fået øget indflydelse på lovgivningen, da den fælles beslutningsprocedure, hvor Rådet og Europa-Parlamentet i fællesskab vedtager lovgivningen, udbredes til ca. 40 nye områder. Proceduren kaldes nu "den almindelige lovgivningsprocedure" og omfatter bl.a. det meste af det politi- og strafferetlige område. Udenrigs- og sikkerhedspolitikken bestemmes dog fortsat af Rådet og Det Europæiske Råd – altså primært medlemslandenes regeringer.
Budgetproceduren	Rådet og Europa-Parlamentet er blevet ligestillet i proceduren for vedtagelse af EU's budget, og proceduren er forenklet. De flerårige udgiftslofter for EU's budget er desuden blevet skrevet ind i traktaten.
Flere flertalsafgørelser	Lissabontraktaten har indført en øget brug af afstemningsformen "kvalificeret flertal" især i samarbejdet om politi- og straffesager. Den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik vedtages stadig med enstemmighed.
Beregning af kvalificeret flertal i Ministerrådet	Lissabontraktaten har indført nye regler for kvalificeret flertal fra 2014 – et såkaldt dobbelt kvalificeret flertal. Det betyder, at der til et flertal i Rådet kræves, at 55 % af EU-landene stemmer for et forslag, og at 65 % af EU's samlede befolkning er repræsenteret i den gruppe af lande, som stemmer for. Et mindretal kan dog kun blokere et forslag, hvis mindretallet udgøres af mindst fire lande. Denne regel forhindrer, at tre store lande – eksempelvis Tyskland, Frankrig og Storbritannien med deres store befolkninger – kan blokere et forslag alene.
Forenklet adgang til ændring af beslutningsprocedurer	Lissabontraktaten giver mulighed for, at Det Europæiske Råd kan med enstemmighed og efter godkendelse i Europa-Parlamentet beslutte at ændre beslutningsproceduren på visse områder. F.eks. kan man gå fra et krav om enstemmighed i Rådet til kvalificeret flertal, eller man kan gøre Europa-Parlamentet til medlovgiver. De enkelte nationale parlamenter har dog vetoet over for sådanne beslutninger.
Fremtidige traktatændringer	Som udgangspunkt skal fremtidige traktatændringer forberedes af et konvent med repræsentanter for Europa-Parlamentet, Kommissionen, de nationale parlamenter og stats- og regeringscheferne. Det er dog stadig stats- og regeringscheferne, som træffer beslutning om ændringerne.
Udmeldelse af EU	Med Lissabontraktaten er der indført en formel procedure for, hvordan et medlemsland melder sig ud af EU.

NÆRHEDSPRINCIP, RETTIGEDER OG BORGERINDDRAGELSE

Nationale parlamenters indflydelse	De nationale parlamenter – herunder Folketinget – har fået mulighed for at gøre indsigelse over for Kommissionen, hvis et lovforslag strider mod "nærhedsprincippet". Hvis mindst en tredjedel af de nationale parlamenter klager til Kommissionen ("gult kort"), skal den genoverveje sit lovforslag. Hvis mindst halvdelen af de nationale parlamenter klager til Kommissionen ("orange kort"), kan lovforslaget stoppes af Rådet eller Europa-Parlamentet, men altså ikke af de nationale parlamenter selv.
Charteret om Grundlæggende Rettigheder	Charteret, der samler EU-borgernes politiske, økonomiske og sociale rettigheder, gøres juridisk bindende gennem en henvisning i traktaten, men er ikke en del af selve traktatteksten.
"Borgerinitiativet"	Med Lissabontraktaten er der indført en ordning, hvor mindst 1 million EU-borgere, der repræsenterer 7 medlemslande, kan opfordre Kommissionen til at fremsætte et lovforslag om et bestemt emne. Kommissionen afgør selv, om den vil fremsætte forslaget.

KOMPETENCEFDELING

EU og medlemslandene	Arbejdsdelingen mellem EU og medlemslandene bliver tydeligere. Der skelnes mellem 1) enekompetence for EU, f.eks. vedrørende euroen og konkurrenceregler, 2) delt kompetence mellem EU og medlemslandene, f.eks. vedrørende det indre marked og miljø, og 3) områder, hvor EU kan understøtte, koordinere eller supplere medlemslandenes politik, f.eks. sundhedspolitik og uddannelsespolitik.
----------------------	---

Tabellen er ikke en udtømmende oversigt over ændringer. Læs mere om Lissabontraktaten på www.eu.dk

